

GLOBAL PROBLEMS THROUGH THE EYES OF 8TH GRADE STUDENTS

8. Sınıf Öğrencilerinin Gözünden Küresel Sorunlar¹

Sümeyye DURMUŞ²

Kerem ÇOLAK³

Öz

Bu araştırma 8. sınıf öğrencilerinin küresel sorunlara dair görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Nitel araştırma metodolojisi kapsamında gerçekleştirilen araştırmada durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenen çalışma grubunu, Trabzon ili merkez ilçesi Ortahisar'da Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ortaokulun 8. sınıfında öğrenim gören 28 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu soru formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırmanın neticesinde öğrencilerin küresel sorun denildiğinde en fazla küresel ısınma cevabını verdikleri; küresel sorunların nedenlerini, zararlı gazlar, çevre kirliliği, insan, doğaya zarar verme, nüfus artışı, sanayileşme şeklinde belirttikleri; küresel sorunların sonuçlarını çevre kirliliği, canlıların zarar görmesi, buzulların erimesi, iklim değişikliği, hastalıklar şeklinde belirttikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin küresel sorunların çözümüne yönelik yapılan çalışmaları yeterli bulmadıkları; çözümü için herkese görevlerin düştüğünü belirttikleri ve bunun için bacalara filtre takılması, çevre kirliliğini önleme, yenilenebilir enerji kaynağı kullanılması, ağaçlandırma, israf etmeme ve toplu taşıma kullanma gibi önerilerde buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Küresel Sorunlar, Günümüz Dünya Sorunları, Öğrenci Görüşleri

Abstract

This study aims to determine the opinions of 8th-grade students on global problems. The case study method was used in the research conducted within the scope of qualitative research methodology. The study group determined by criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, consisted of 28, 8th-grade students studying at a secondary school affiliated to the Ministry of National Education in Ortahisar, central district of Trabzon. In the research, an open-ended questionnaire was used as a data collection tool. The obtained data were analyzed by content analysis technique. As a result of the research, it is observed that when the global problem is mentioned, the students mostly answer global warming. They stated the causes of global problems as harmful gases, environmental pollution, human and nature damage, population growth, industrialization. It was determined that students expressed the consequences of global problems as environmental pollution, damage to living things, melting of glaciers, climate change, and diseases. On the other hand, it is stated that the students do not find the studies to solve global problems sufficiently. It was concluded that the students think everybody has a duty to solve it and make suggestions such as installing filters in chimneys, preventing environmental pollution, using renewable energy sources, afforestation, not wasting and using public transportation.

Keywords: Social Studies, Global Problems, World Problems, Student Views

¹ This study was produced from the master thesis submitted by Sümeyye DURMUŞ to Trabzon University, Institute of Graduate Studies.

² MA., <https://orcid.org/0000-0002-4366-6043>, sumeyye-durmus@hotmail.com

³ **Correspondence to:** Assist Prof., Trabzon University, Fatih Faculty of Education, Trabzon, Turkey., <https://orcid.org/0000-0002-1176-5047>, kcolak@trabzon.edu.tr

GİRİŞ

20. yüzyılın ikinci yarısı, küreselleşmenin etkisiyle dünyada birçok alanda yaşanan gelişimin ve değişimin ivme kazandığı bir dönemdir. Toplumların ve bireylerin yaşantısında büyük etkiye sahip olan küreselleşme sürecinin ortaya çıkardığı bir durum da küresel sorunlardır. Ülkeler arası iletişimi ve etkileşimi artıran küreselleşme, ülkelerin kendi içinde yaşadığı veya birbirleri arasında yaşadığı sorunların tüm dünyayı sarmasına neden olmaktadır (Yazıcı, 2013).

İnsanlığın tabiata hâkim olma düşüncesi ve tabiatı sınır tanımaz biçimde kullanma çabası 17. yy. sonrası giderek artmış, 1800'ü yıllarda teknolojik gelişme ve sanayileşme ile birlikte ilk başta batı Avrupa ülkelerinde olmak üzere ilerleyen yıllarda tüm dünyayı saran birçok sorunu ortaya çıkarmaya başlamıştır (Görmez, 2010). Bilimin ve teknolojinin ilerlemesiyle gelişen ve değişen dünyada özellikle sanayinin, ticaretin, iletişimin ve ulaşımın gelişmesi dünya üzerinde birçok şeyi etkilediği gibi birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir (Yılmaz, 2016).

Tarihsel süreç içerisinde insan-doğa ilişkisine bakıldığında; insanların, hayatlarına devam edebilmesi için doğanın kaynaklarını hesapsızca kullanmasından dolayı artık doğa kendini yenileyemez hâle gelmiştir. Çünkü zamanla nüfus artmış ve buna bağlı olarak doğal kaynakların aşırı ve bilinçsiz kullanılması beraberinde birçok sorunu da getirmiştir (Kaya, 2014). Düşünen bir varlık olan insanın, düşüncesini daha çok "biz ve dünya" olarak değil de "ben ve dünya" merkezinde şekillendirmesi ve kendisinin rahat yaşaması gerektiği, her şeyin kendi isteğine göre gerçekleşeceği anlayışına sahip olması; dünya genelinde sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır (Özey, 2001).

Küresel sorunlarla ilgili literatürde farklı sınıflandırmalar söz konusudur. Özey (2017) bu sorunları; doğal sorunlar (yerin yapısından kaynaklanan sorunlar, iklim özelliklerinden kaynaklanan sorunlar, hidrografya özelliklerinden kaynaklanan sorunlar, toprak, bitki ve zoografya özelliklerinden kaynaklanan sorunlar), beşeri sorunlar (nüfus ile ilgili sorunlar, yerleşme ile ilgili sorunlar), ekonomik sorunlar (tarım ve hayvancılık ile ilgili sorunlar, ormancılık ve balıkçılık ile ilgili sorunlar, madenler ve enerji kaynakları ile ilgili sorunlar, sanayi faaliyetleri ile ilgili sorunlar, iletişim ve ulaşım ile ilgili sorunlar, turizm ve ticaret ile ilgili sorunlar) olarak sınıflamaktadır. Sayhan ve Çamurcu (2013) bu sorunları: Nüfus sorunları (nüfus artışı sorunu, işsizlik, yoksulluk-açlık-aşırı tüketim ve aşırı beslenme, ırkçılık ve terör, insan hakları ihlalleri), doğal kaynaklar ve sınırlılığı enerji ihtiyacı ve sorunu, iklim değişikliği, doğal ve beşerî felaketler başlıkları altında ele almıştır.

Bireylerin bilmedikleri bir şey hakkında fikir üretebilmeleri oldukça zordur ve bu nedenle dünyada var olan bu sorunların çözümü için yapılacak öncelikli işlerin başında sorunları tanımak ve bilmek gelmektedir (Özey, 2017). İşte tam da bunun için eğitim son derece önemli ve etkili bir adımdır. Çünkü eğitim, bireylerde davranış değişikliğiyle dünyada meydana gelen sorunlar karşısında bilinç kazandırmayı ve sorunların çözümü için olumlu yönde davranış kazandırmayı da amaçlamaktadır.

Küresel Sorunlar ve Eğitim

Küreselleşmenin artmasına paralel olarak artan küresel sorunlarla başa çıkabilmek için dünyadaki tüm bireylerin sorunlara yönelik bilinç, tutum, farkındalık ve davranış geliştirmeleri gerekmektedir. Çünkü küresel sorunların nedenleri, olası etkileri ve sonuçları ile ilgili bilinç, tutum, farkındalık ve davranış kazanılmadan çözüm sürecine aktif katılım sağlanamayacağı bir gerçektir. Bu nedendir ki sorunlarla ilgili bu özellikleri kazandırmak son derece dikkat edilmesi gereken bir noktadır ve eğitim bunların kazandırılmasında etkili bir yöntemdir. Zira eğitim aynı zamanda küresel sorunların çözümü için bir araçtır.

Küresel sorun diye bahsedilen sorunların meydana gelmesinde, yayılmasında ve canlı, cansız tüm hayatı etkilemesinde büyük oranda insan elinin olduğu aşikârdır. Bunun içindir ki çözüm noktasında da insanlara büyük pay düşmektedir ve herkesin üzerine düşen görevleri yerine getirmesi, elini taşın altına koyması gerekmektedir. Bu nedenle küresel sorunlara çözüm üretebilen ve insanlık adına harekete geçebilecek nitelikte bireylerin yetiştirilmesi zorunluluk haline gelmiştir (Kan, 2009b). Bizim ve gelecek nesillerin daha sağlıklı bir ortamda yaşamlarını sürdürmeleri adına var olan ve gelecekte de olması muhtemel sorunlara karşı duyarlı ve sorumlu bireylerin yetiştirilmesi büyük önem arz etmektedir (Kaya, 2014). Dünyada meydana gelen sorunların çözümü için olumlu yönde davranış kazandırma da bu yöndeki eğitim süreci ile gerçekleştirilebilecektir. Nitekim gençlerin hayatının bir parçası olan küresel sorunlarla ilgili konular öğretim programlarının bir parçası haline getirilmelidir (Angell ve Avery, 1992).

Küresel konularla ilgili olarak yapılan eğitim, sadece bilgi edinilmesini sağlayan nitelikte değil, aynı zamanda belli tutumların gelişmesine de yardımcı olan nitelikte olmalıdır (Kan, 2009a). Çünkü günümüz dünya sorunları eğitiminin temel hedefini Global Education Programme of the North-South Centre of the Council of Europe (2008) şu şekilde açıklamaktadır (akt., Yazıcı, 2013: 809):

“Kritik düşünme ve analiz marifeti sağlama, bakış açısını genişletme, değiştirme veya çoklu bakış açısı kazandırma, olumsuz önyargı ve kalıp yargıları kırma, kültürlerarası iletişim becerisi geliştirme, ekip çalışması ve iş birliği sağlama, empati becerisi kazanma, etkin dinleyici olabilmek ve başkalarının görüşlerine saygı duymayı öğrenme, girişimcilik yeteneği kazanma ve karışık - belirsiz- çelişkili durumlara başa çıkabilme, tartışmaları idare edebilme, yaratıcılığı geliştirme, araştırma yapabilme, karar verebilme, medyanın farkında olma ve farklı değerlendirmeleri izleme, teknolojiye destek alma, sosyal sorumluluk sahibi olma, vizyon geliştirme, dayanışmaya açık olma, yeryüzünü bütün olarak algılama, doğayı ve doğal kaynakları koruma bilinci geliştirme ve sorunların çözümünde aktif katılım sağlama.”

Ülkelerin oluşturmak istediği insan profiline bakıldığında önceleri var olan düzene uyum sağlayabilen, bilgi birikimine sahip olan, tüm bilgileri zihinlerinde tutan bireylerken, küreselleşme ile birlikte bu anlayış zenginleşmiş, evrensel bilince sahip olan, kendisini insanlığa karşı sorumlu hisseden vatandaşlık anlayışına dönüşmüştür (Göl, 2013). Çünkü bilgi toplumunun gündeme gelmesi beraberinde bireylerin bilgi ile yaşamayı öğrenmesini ve üst düzey becerilere sahip olması gereğini ortaya çıkarmıştır (Numanoğlu, 1999). Bilim ve teknolojiye değişim, bireysel ve toplumsal ihtiyaçların değişmesi, öğrenme-öğretme yöntem, teknik ve stratejilerindeki yenilik ve gelişmeler bireyden beklenen rolleri de etkileyerek, bilgiyi üreten, bilgiyi hayatlarında işlevsel olarak kullanan, problem çözen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapan topluma ve kültüre katkı sağlayan nitelikte bireylere vurgu yapmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Bu bağlamda sosyal bilgiler, fen bilimleri gibi dersler kapsamında küresel sorunlarla ilgili bilinç sağlanır ve olumlu davranış geliştirilirse; küreselleşmenin gerektirdiği insan profiline daha yakın, küresel sorunların çözümü konusunda daha sorumluluk sahibi ve duyarlı bireylerin yetiştirileceği düşünülmektedir.

Türkiye’de küresel sorunlara ilişkin farklı eğitim kademelerinde çeşitli dersler verilmektedir. Yükseköğretim düzeyinde çevre sorunları dersi üniversitelerin Mühendislik, Mimarlık, Fen, Orman ve Tıp Fakültelerinde uzun zamandır okutulurken (Kayan, 2018) “1980’li yıllardan itibaren Siyasal Bilgiler, Siyasal Bilimler, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde de okutulmaya başlanmıştır” (Keleş ve Hamamcı, 1998’den akt., Kayan, 2018: 492). Öte yandan temel eğitim ve ortaöğretimde çevre sorunları konusu öğretim için yasal bir sorumluluk taşıırken, eğitim fakültelerinde Fen Bilgisi Eğitimi, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, Biyoloji Eğitimi ve Coğrafya Eğitimi gibi az sayıda programda bu sorunlarla ilgili dersler okutulmaktadır (Meydan, Doğu ve Dinç, 2009). Türkiye’deki öğretim programları incelendiğinde temel eğitim ve ortaokul düzeylerinde fen bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinin küresel sorunlarla ilişkilendirmede başı çektiğini söylemek mümkündür.

Küresel Sorunlar ve Sosyal Bilgiler Öğretimi

Küreselleşmenin etkisiyle 20. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren küresel bakış açısı; dünya çalışmaları, küresel eğitim, uluslararası eğitim ve küresel vatandaşlık eğitimi gibi isimlerle başta gelişmiş ülkeler olmak üzere birçok ülkenin eğitim sisteminde yer almıştır (Çolak, Kabapınar ve Öztürk, 2019). Bu isimlendirmelerde öne çıkan küresel eğitim kavramı, 1960’lı yıllardan 1980’li yıllara kadar farklı isimlerle olmak üzere 1980 başlarında küresel eğitim olarak öğretim programlarında yerini almış, daha sonra küresel eğitim ve küresel vatandaşlık eğitimi kavramıyla ulusal öğretim programlarında amaç veya tema olmuştur (Mundy ve Manion, 2008). Küresel anlamda bir vatandaşlığın boyutlarıyla ilgili çalışmalarda da öne çıkan yönlerden birisi, dünyanın karşı karşıya kaldığı sorunlardır (Çolak ve ark., 2019)

Kalkınmış ülkelerde farklı eğitim kademelerinde farklı isimli derslerle ulusal öğretim programlarında yer alan küresel sorunlara yönelik eğitimin en fazla ilişkili olduğu derslerin başında sosyal bilgiler veya muadili dersler gelmektedir. Çözümün bir parçası olmak için gereken donanıma sahip olmak genelde eğitim özelinde ise sosyal bilgiler dersi büyük etkiye sahiptir. Bu nedendir ki sosyal bilgiler öğretim programında küresel sorunlara yer verilmiştir ve bu ders küresel sorunlara karşı bilgi vermek ve farkındalık oluşturmak için hassas bir role sahiptir.

Yaşanan küreselleşme süreci eğitimin hedeflerinin de bu doğrultuda değişimine ve dönüşümüne neden olmuş, küreselleşmeyle birlikte evrensel hak ve sorumluluklar programlarda daha fazla ön plana çıkmıştır (Kan, 2009a). Programlara yansıyan bu değişim ve dönüşümden sosyal bilgiler öğretim programı da etkilenmiştir. Bu kapsamda 1997 yılında sosyal bilgiler öğretim programı geliştirilmiş ve bu program 1998-2004 yılları arası yeni program geliştirilene kadar uygulanmıştır. 2005 yılında uygulamaya konulan bu program ise 2017 yılında yeni programın geliştirilmesi ve 2018 yılından itibaren uygulanmasına kadar geçerliliğini korumuştur.

1998 yılında uygulanmaya başlanan sosyal bilgiler öğretim programının küreselleşme ve küreselleşmenin getirdikleri doğrultusunda bir üniteye doğrudan yer vermediği fakat sınıflar düzeyinde üniteler arasında küreselleşmeye yönelik bazı hedeflerin bulunduğu görülmektedir. 2005 yılında uygulanmaya başlanan sosyal bilgiler öğretim programında (MEB, 2005a) küreselleşme ve küreselleşmenin meydana getirdiği sorunlara daha ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Zira bu programda 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda “küresel bağlantılar” öğrenme alanı doğrudan bu amaca hizmet etmekten diğer

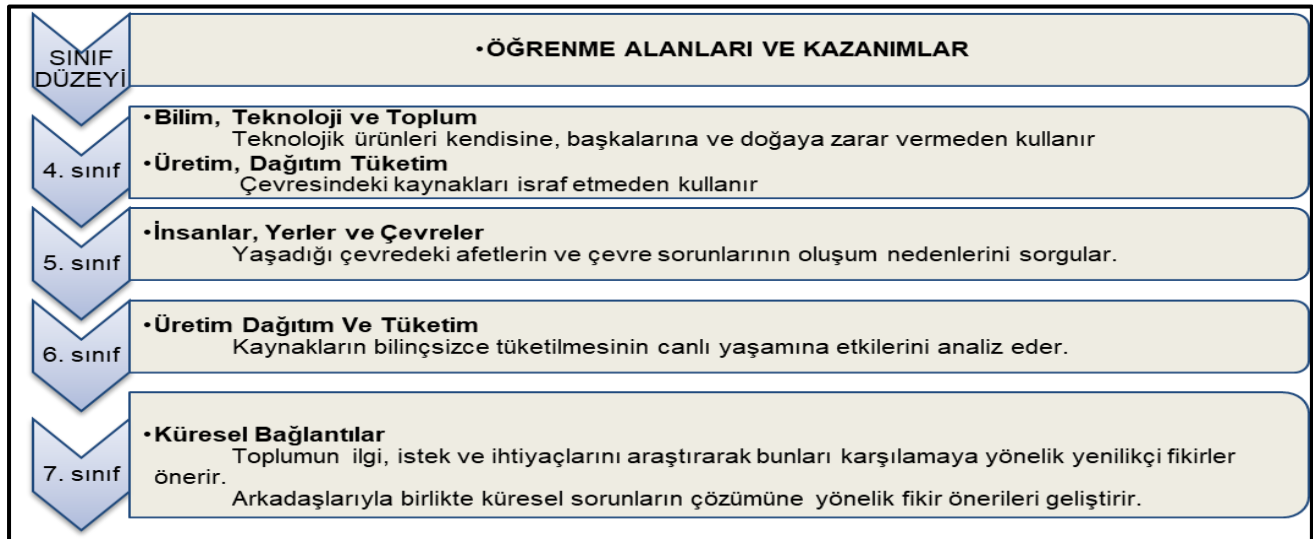
öğrenme alanlarında da sorunlarla ilgili kazanımlar bulunmaktaydı. Öte yandan 2018 sosyal bilgiler programının özel amaçlarında küresel sorunlarla ilişkilendirilebilecek şu maddeler (MEB, 2018: 8) dikkat çekmektedir:

- “6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri”

Ayrıca 2005 sosyal bilgiler öğretim programının vizyonunda yer alan

“21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmektedir.” (MEB, 2005b).

şeklindeki ifadeler, küresel sorunlara dair sorumluluk ve duyarlılık kazandırmada sosyal bilgiler dersinin önemini göstermektedir. Ek olarak 2018 yılında uygulamaya konulan Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında dünyada olup biten olayların farkında olan, karşısına çıkan problemlere çözüm üretebilen etkin ve sorumlu Türk vatandaşları yetiştirmenin öneminden bahsedilmektedir. Bu programda öğrenme alanlarında küresel sorunlara dair kazanımların var olması sosyal bilgiler dersinin bu konuda büyük sorumluluk üstlendiğini göstermektedir. Bu öğretim programında yer alan kazanımların hangi sınıf, hangi öğrenme alanı dâhilinde bulunduğu Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Küresel Sorunlar (MEB, 2018)

Sosyal bilgiler dersinin en hayati hedeflerinden biri olan etkili vatandaş yetiştirme hedefi kapsamında küresel sorunlara karşı bilinçli, duyarlı, sorumluluk sahibi ve küresel sorunların çözüm sürecine aktif katılım sağlayacak bireylerin yetiştirilmesi son derece önemlidir. Bu nedenle dünyamızın karşı karşıya olduğu sorunlar hakkında öğrencileri bilgilendirme, sorunları içselleştirmelerinde ve sorunların çözümünde aktif katılım sağlayacak bireylerin yetiştirilmesinde sosyal bilgiler dersi anahtar rol oynamaktadır. Bütün bunlarla birlikte bireyler arasındaki farklılıklara saygılı, günümüz sorunlarının bilincinde ve gelecekte de var olacak sorunlara karşı duyarlı, bu sorunların çözümü için katılım gösteren, bu katılımı ulusal ve uluslararası iş birliği ve etkileşim dâhilinde gerçekleştiren bireylerin yetişmesinde öncelikli dersler arasında sosyal bilgiler dersi gelmektedir.

Yurt dışında çeşitli küresel sorunlara ilişkin çalışmalar; farklı eğitim düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerle yapılan (Angell ve Avery, 1992; Bogner ve Wiseman, 2004; Kilinc, Stanisstreet ve Boyes, 2008; Kuhlemeier, Berg ve Lagerweij, 1999; Negev, Garb, Biller, Sagy ve Tal, 2009; Praneetham ve Thatong, 2016), öğretmenlerle yapılan (Dalelo, 2009), öğretmen adayları ile yapılan (Boyes, Chambers ve Stanisstreet, 1995; Hashizaki ve Kawaguchi, 2012), öğretmen ve öğrenciler ile yapılan (Rosidin ve Suyatna, 2017), öğretmen öğrenci ve idareci ile yapılan (Decker, 1995) çalışmalar olarak ayrılabilir.

Türkiye’deki alan yazına bakıldığında ise küresel sorunlara ilişkin farklı alanlarda yapılan birçok çalışma olduğu görülmüştür. Ancak konumuz itibarıyla eğitim dışında kalan yayınlar göz ardı edilmiştir. Küresel sorunlar ve günümüz

dünya sorunları başlıklı, ulaşılan yayınlardan sadece eğitimle ilgili olanlar çalışmaya dahil edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’de yapılan araştırmaların aynı içeriğe sahip olmakla birlikte “küresel sorunlar” veya “günümüz dünya sorunları” kavramlarını kullandıkları fark edilmiştir. Nitekim bazı çalışmalarda ([Durmuş, 2020](#); [Kan, 2009a](#); [Kan, 2020](#); [Kitapçı, 2017](#); [Palaz 2017](#); [Palaz ve Akbaba, 2018](#); [Yiğit, 2019](#)) küresel sorunlar başlığı, bazı çalışmalarda ([Akdağ ve Yıldız, 2020](#); [Avcı ve Gümüş, 2017](#); [Kılıçoğlu, Karakuş ve Öztürk, 2012](#); [Mercan ve Sarı, 2019](#); [Özmen, 2015](#); [Şeyihoğlu, Sever ve Özmen, 2018](#); [Turan, 2009](#); [Yazıcı, 2013](#)) ise günümüz dünya sorunları başlığı tercih edilmiştir.

Türkiye’de yapılan çalışmaların amaçlarına bakıldığında öğrenci tutumlarıyla ilgili ([Yazıcı, 2013](#)), öğretmen adaylarının tutumlarıyla ilgili ([Avcı ve Gümüş, 2017](#)), öğretmen adaylarının tutumlarını ve ders programlarına yönelik algılarıyla ilgili ([Kan, 2009a](#)), öğretmen adaylarının algılarıyla ilgili ([Özmen, 2015](#); [Şeyihoğlu ve ark., 2018](#)), öğrenci, öğretmen ve akademisyenlerin algılarını, derste nasıl yer verildiği ve öğretiminde yaşanan sorunlarla ilgili ([Palaz 2017](#); [Palaz ve Akbaba, 2018](#)); aktivitelerin öğretmen adaylarının akademik başarı ve tutumlarına etkisi ile ilgili ([Akdağ ve Yıldız, 2020](#)), öğretmen adaylarının sorunlarla ilgili tutum ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması ile ilgili ([Kılıçoğlu ve ark., 2012](#); [Kan, 2020](#)), öğretmenlerin görüşleriyle ilgili ([Yiğit, 2019](#)), öğretmen adaylarının bakış açısıyla ilgili ([Mercan ve Sarı, 2019](#)), sorunlarla ilgili genel değerlendirme ile ilgili ([Kitapçı, 2017](#)) coğrafya eğitiminin sorunlar karşısındaki durumuyla ilgili ([Turan, 2009](#)) çalışmalar mevcuttur. Küresel sorunlar ve günümüz dünya sorunlarıyla ilgili alan yazında tutum ve algıya odaklanan ve öğretmen adaylarıyla yürütülen çalışmaların yoğunluğu dikkat çekmektedir. Öğretmen adaylarıyla yürütülen çalışmalar, elbette alanyazına önemli katkılar sağlamaktadır. Bununla birlikte sosyal bilgiler ve fen bilimleri gibi derslerin içeriğinde küresel sorunlar konusunun bulunması hasebiyle öğrencilerle ilgili çalışmaların da alanyazında yeterince yer bulması, farklı düzeylerde küresel sorunlara yönelik algının daha net bir biçimde ortaya konması anlamında elzemdir. Bu çalışma da başka bir bölgede ve başka bir çalışma grubu ile yürütülmesi ve sekizinci sınıf öğrencilerinin gözünden okullarda küresel sorunlarla ilgili eğitimin hangi durumda olduğuna ışık tutması yönüyle farklılaşmaktadır. Konunun, geleceğin yetişkini olan bireylerin gözünden nasıl görüldüğünü göstermesi ve öğrencilerin sahip olduğu bakış açısının daha doğru bir yöne kanalize edilmesi noktasında bu çalışma önem arz etmektedir. Bunun yanında araştırmada durum çalışması yönteminin tercih edilmesi ve veri toplama aracı olarak açık uçlu soru formunun kullanılması; öğrencilerin küresel sorunlara dair bakış açılarının daha ayrıntılı bir şekilde anlamaya imkân sağlamaktadır. Bu çalışma sosyal bilgiler derslerini alan 8. sınıf öğrencilerinin küresel sorunlara dair kazanımlara ne düzeyde ulaştığı hakkında da yüzeysel de olsa fikir verebilmektedir. Ayrıca bu çalışma ile küresel sorunlar konusunun Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) nezdinde daha çok gündeme gelmesine vesile olması, gelecekte yapılacak program geliştirme çalışmalarına ve konunun farklı boyutları ile ele alınabileceği akademik çalışmalara ışık tutması beklenmektedir.

Bunlarla birlikte öğrencilerin küresel sorunlara yönelik geliştirdiği bilinç ve davranışlarla ilgili fikir sahibi olmak son derece önemlidir. Bu sorunlara yönelik bakış açılarının belirlenmesi, ileriye dönük olarak yapılacak düzenlemelerde rehber olacak ve eğitim ortamları ile eğitim sürecinin şekillenmesine katkı sağlayacaktır. Zira küresel sorunların hâlâ dünya üzerinde etkili olması, bireylerin, grupların, devletlerin bu sorunlara yönelik önlemlerinin yetersiz olması, bu sorunların olmaması adına hem Türkiye’de hem de dünyada sorumluluk ve duyarlılığın yaygınlaşmaması bu konudaki gerekliliği göstermektedir. Buradan hareketle çalışmanın amacı, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin gözünden küresel sorunların nasıl görüldüğünü ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli / Deseni

Bu çalışmada nitel araştırma metodolojisi kapsamında yer alan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması daha çok nitel araştırma metodolojisinin sahip olduğu özellikleri taşıyan araştırma yöntemi olarak bilinir ([Çepni, 2012](#)). Durum çalışması; birden fazla veri kaynağının bulunduğu, olguyu gerçek yaşam sınırları dâhilinde, olgu ve içinde bulunduğu içerik arasında kesin sınırlarının olmadığı ([Yin, 1984: 23’ten akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011: 277](#)), bir olgunun nedenini ve nasıldığını ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaya çalışan ([Çepni, 2012](#)), araştırma yöntemidir. Bu yöntemin seçilmesinde 8. sınıf öğrencilerinin küresel sorunlara dair görüşlerini yorumlama ve ayrıntılı bir şekilde ortaya koyma amacı etkili olmuştur.

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Trabzon ili merkez ilçesi Ortahisar’da Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaokulda 8. sınıfta öğrenim gören 13 kız, 15 erkek olmak üzere 28 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın 8. sınıflarla yürütülmesinin sebebi bu öğrencilerin 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersinde küresel sorunlarla ilgili kazanımlar ile karşılaşmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu amaçlar çerçevesinde araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine

incelenmesine fırsat veren, olgu ve olayların keşfedilmesi ve açıklanmasına yarar sağlayan örnekleme yöntemidir (Patton 1987'den akt., Yıldırım ve Şimşek, 2011: 107). Çalışmanın yürütülmesi için öğrencilerin küresel sorunlarla ilgili kazanımlar ile karşılaşmış olmaları ölçütü dikkate alınmıştır. "Ölçüt örnekleme deseninin temel anlayışı önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumlarda çalışılmasıdır ve ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabileceği gibi önceden hazırlanan bir ölçüt de kullanılabilir." (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 112). Bunlara ek olarak çalışmanın merkez ilçede bir ortaokulda yürütülmesinin nedeni bu okulun sosyo-ekonomik düzeyinin ve öğrenci profilinin hem çalışmanın amacına ulaşmasına hem de veri toplama sürecine sağlayacağı katkının düşünülmesidir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak için öğrencilerin daha rahat cevap verebilecekleri düşüncesiyle açık uçlu sorulardan oluşan 8 maddeli bir form oluşturulmuştur. Araştırmada kullanılan açık uçlu soru formunun geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmak, aksayan yanlarını tespit ederek uygulanabilir olup olmadığını belirlemek amacıyla pilot çalışma yapılmıştır. Hazırlanan açık uçlu soru formunun pilot uygulaması 2019-2020 eğitim öğretim yılında Trabzon ilinde bir ortaokuldan seçilmiş 17 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamaya katılan öğrenciler asıl çalışmaya katılmamışlardır. Pilot uygulamanın ardından 1 soru revize edilmiş, 2 soru çıkarılmış ve açık uçlu soru formuna son şekli verilmiştir. Bu şekilde asıl uygulamada kullanılan 6 soruluk açık uçlu soru formu, 13 kız ve 15 erkek olmak üzere toplamda 28 öğrenciye uygulanmıştır. Yapılandırılmamış sorular olarak da isimlendirilen bu soru tipi; "katılımcıya serbestlik tanınması, araştırmacının tahmin edemediği cevapların alınabilmesi ve konu hakkında daha ayrıntılı ve geniş çaplı bilgi toplanabilmesi olanağı vermesi" (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2010: 129) sebebiyle tercih edilmiştir.

Çalışmanın uygulama sürecinde ziyaret edilen okulda daha önceden telefonla irtibata geçilen müdür yardımcılarını ile görüşülmüştür. Yapılan görüşmede araştırma hakkında bilgiler verilmiş ve uygulama yapılacak öğrenciler hakkında bilgi alınmıştır. Ardından okul yönetimi ile hangi tarihlerde çalışmanın yürütülebileceği görüşülmüş ve okul yönetimi tarafından izin verildiği ölçüde 8. sınıflardan bir şubeye uygulama yapılmıştır. Çalışmanın uygulaması tek bir şubeye, 2020 yılının mart ayında okul yönetiminin izin verdiği ders saatlerinde gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada uygulanan açık uçlu soru formundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Tavşancıl ve Aslan (2001: 22) içerik analizini şu şekilde tanımlamıştır: "sözel, yazılı ve diğer materyallerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dilbilgisi açısından nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunma yoluyla sosyal gerçeği araştıran bilimsel bir yaklaşım". Temel amacı toplanan verileri açıklayarak ilişkilere ulaşmak olan "içerik analizi; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşmaktadır." (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 227). İçerik analizi gözlemler, mülakatlar, açık uçlu ve kompozisyon türü cevapların alınacağı sorular, testler, belgeler, hatıra, mektup, gazete, dergi, kitap, TV, radyo gibi materyallerin analizinde uygulanabilmektedir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Nitekim bu çalışmada küresel sorunlara dair bakış açısını ortaya çıkarmak amacıyla uygulanan açık uçlu soru formundan ulaşılan verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Araştırma verileri toplanırken, uygulanan açık uçlu soru formuna verilen cevaplarda standardın sağlanması için öğrenciler, Ö1, Ö2, Ö3, ..., Ö28 şeklinde kodlanmıştır. Ardından araştırmacı tarafından analizde kolaylık sağlanması için tüm cevaplar hiçbir değişiklik yapılmadan bilgisayar ortamına soru sıralamasına göre yazılmıştır. Yazılan cevapların birebir aynı olup olmadığı kontrol edilmiştir. Daha sonra açık uçlu soru formuna verilen cevaplar dikkatli bir şekilde okunarak kodlamalar yapılmış ve kodlamalardan kategorilere ulaşılmıştır. Ardından veriler sayısallaştırılarak daha iyi anlaşılması için tablolaştırılmıştır. Ayrıca oluşturulan kategori ve kodlar belli bir süre sonra tekrar incelenerek tutarlılığı ve eksik bir nokta olup olmadığı değerlendirilmiştir. Kodların çıkarıldığı alıntılar belirlenmiş, kodlarla alıntılar ilişkilendirilerek veriler yorumlanmıştır. Ayrıca çalışmanın güvenilirliğini artırmak için tablolar doğrudan alıntılarla desteklenmiştir.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Bu araştırmada nitel araştırmalar türünde geçerlilik ve güvenilirlik stratejileri göz önünde bulundurularak çalışmanın inandırıcılığını, tutarlılığını aktarılabilirliğini ve teyit edilebilirliğini sağlamak için bazı önlemler alınmıştır.

Çalışmaya başlamadan önce öğrencilere çalışmanın gönüllülük esası ile uygulanacağı, çalışmadan elde edilecek bilgilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve isimlerinin gizli tutulacağı belirtilerek güven sağlanmaya çalışılmıştır. Veri toplama aracının hazırlanması, verilerin analizi, bulguların yorumlanması, ulaşılan sonuçların uygunluğu gibi hususlarda

Trabzon Üniversitesi'nde görevli iki farklı akademisyenden görüş alınmıştır. Ayrıca oluşturulan veri toplama aracı uygulanmadan önce pilot uygulaması yapılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde araştırmacı katılımı sağlanarak; cevapları dış etkenlerden arındırmaya, tutarlılığını artırmaya ve veri kaybının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Veriler elde edildikten sonra da bulgular kısmında sunulan veriler doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Ayrıca veri toplama, verileri analiz etme ve ulaşılan katılımcı grubu gibi süreçler ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Bu kısımda öğrencilerin açık uçlu soru formunda yer alan "Küresel sorun denildiğinde aklınıza hangi sorunlar gelmektedir?", "Küresel sorunların nedenleri nelerdir?", "Küresel sorunların sonuçları nelerdir?", "Küresel sorunlarla ilgili çözüm önerileriniz nelerdir?", "Günümüzde küresel sorunların çözümüne yönelik çalışmaları yeterli buluyor musunuz, neden?", "Bu sorunların çözümünde kimlere, ne gibi görevler düşmektedir, neden?", şeklindeki 6 soruya verdikleri cevaplar üzerinden çıkarımlar yapılmıştır.

"Küresel sorun denildiğinde aklınıza hangi sorunlar gelmektedir?" sorusuna verilen cevapların analizinden elde edilen kodlar [Tablo 1](#)'de sunulmuştur.

Tema	Kod	Katılımcı Kodu	f
Küresel sorunlar	Küresel ısınma	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö19, Ö21, Ö22, Ö24, Ö26	15
	Çevre kirliliği	Ö1, Ö3, Ö7, Ö8, Ö14, Ö15, Ö17, Ö20, Ö27, Ö28	10
	İklim değişikliği	Ö4, Ö6, Ö13, Ö25, Ö26, Ö27	6
	Hastalıklar	Ö3, Ö7, Ö19, Ö20, Ö22	5
	Ormansızlaşma	Ö11, Ö12, Ö16	3
	Ozon tabakasının seyrelmesi	Ö5, Ö10, Ö18	3
	Buzulların erimesi	Ö23, Ö24	2
	Asit yağmurları	Ö14, Ö25	2
	Kuraklık	Ö6, Ö27	2
	Şehirleşme	Ö16	1
Toplam			49

Küresel sorun denildiğinde akıllarına hangi sorunlar geldiğine yönelik verilerin sunulduğu Tablo 1 incelendiğinde 10 kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Bunlar; 15 öğrencinin "Küresel ısınma", 10 öğrencinin "Çevre kirliliği", 6 öğrencinin "İklim değişikliği", 5 öğrencinin "Hastalıklar", 3 öğrencinin "Ormansızlaşma", 3 öğrencinin "Ozon tabakasının seyrelmesi", 2 öğrencinin "Buzulların erimesi", 2 öğrencinin "Asit yağmurları", 2 öğrencinin "Kuraklık" ve 1 öğrencinin "Şehirleşme" olarak ifade ettiği sorunlardır.

Ortaya çıkan kodlar incelendiğinde öğrencilerin yarısının küresel ısınma ifadesini kullandığı, daha sonra çevre kirliliği, iklim değişikliği ve hastalıklar kodlarının da diğer kodlara göre fazla tekrar edildiği göze çarpmaktadır. Küresel ısınma ve çevre kirliliği ile ilgili Ö1 "Küresel ısınma ve çevre kirliliği", Ö8 "Doğa kirliliği ve küresel ısınma" ibaresini kullanmıştır. Küresel sorun deyince küresel ısınma, çevre kirliliği ve hastalıkların aklına geldiğini Ö3 "Küresel ısınma, hastalıklar, hava kirliliği" sözleriyle, Ö7 "Küresel ısınma, çevre kirliliği ve hastalıklar vb." sözleriyle dile getirmiştir. Küresel ısınma ve ormansızlaşmayı Ö12 "Aklıma ormansızlık, küresel ısınma gibi farklı sorunlar geliyor." şeklinde açıklamıştır. Ö26 ise küresel ısınma ve iklim değişikliği sorununun aklına geldiğini "İklim değişikliği, küresel ısınma" sözleriyle paylaşmıştır.

"Küresel sorunların nedenleri ve sonuçları nelerdir?" sorusuna verilen cevapların analizinden elde edilen kodlar [Tablo 2](#)'de sunulmuştur.

Tema	Kod	Katılımcı Kodu	f	T
Küresel sorunların nedenleri	Zararlı gazlar	Ö4, Ö5, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö25, Ö27	12	34
	Çevre kirliliği	Ö3, Ö6, Ö8, Ö17, Ö26	5	
	İnsan	Ö14, Ö19, Ö22	3	
	Doğaya zarar verme	Ö7, Ö23	2	
	Nüfus artışı	Ö9, Ö21	2	
	Sanayileşme	Ö9, Ö21	2	
	İsraf	Ö11, Ö20	2	
	Küresel ısınma	Ö2, Ö3	2	
	Ormansızlaşma	Ö6	1	
	Duyarsız olma	Ö13	1	
	İnsanların bilinçsiz davranması	Ö24	1	
	Anlamsız	Ö1	1	

Tablo 2 Devamı				
Küresel sorunların sonuçları	Çevre kirliliği	Ö7, Ö14, Ö16, Ö19, Ö20, Ö28	6	38
	Canlıların zarar görmesi	Ö3, Ö12, Ö13, Ö19, Ö22	5	
	Buzulların erimesi	Ö2, Ö3, Ö5, Ö18, Ö26	5	
	İklim değişikliği	Ö5, Ö15, Ö21, Ö25	4	
	Hastalıklar	Ö7, Ö8, Ö24	3	
	Dünyanın sonunun gelmesi	Ö4, Ö11, Ö23	3	
	Kuraklık	Ö6, Ö27	2	
	Küresel ısınma	Ö9, Ö10	2	
	Ormansızlaşma	Ö6, Ö16	2	
	Asit yağmurları	Ö14	1	
	Kasırgalar	Ö27	1	
	Kötü ortamda yaşamak zorunda kalma	Ö8	1	
	Anlamsız	Ö1	1	
	Cevapsız	Ö15, Ö17	2	
Toplam			71	

Küresel sorunların nedenlerini 12 öğrencinin “Zararlı gazlar”, 5 öğrencinin “Çevre kirliliği”, 3 öğrencinin “İnsan”, 2 öğrencinin “Doğaya zarar verme”, 2 öğrencinin “Nüfus artışı”, 2 öğrencinin “Sanayileşme”, 2 öğrencinin “İsraf”, 2 öğrencinin “Küresel ısınma”, 1 öğrencinin “Ormansızlaşma”, 1 öğrencinin “Duyarsız olma”, 1 öğrencinin “İnsanların bilinçsiz davranması” şeklinde ifade ettiği görülmektedir.

Öğrenciler küresel sorunların nedeni en fazla “Zararlı gazlar” olarak belirtmişlerdir. Bununla ilgili Ö4 “Fabrikadan çıkan zehirli gazlar.” ifadesini, Ö5 “...parfüm ve deodorant kullanımı” ve Ö12 “Baca ve egzozlardan çıkan gazla ve deodorantın çok sıkılması.” ifadesini kullanmıştır. Küresel sorunların nedenlerini zararlı gazlar ve çevre kirliliği olarak açıklayan Ö17 “Çevre kirliliği ve egzoz borularından çıkan kötü dumanlar.” ibaresini kullanmıştır. Çevre kirliliği ile ilgili ise Ö26 “Çevre kirliliği” sözlerini dile getirmiştir. Doğaya zarar verme nedeni ile ilgili Ö7 “İnsanların dünyaya karşı sorumluluklarını yerine getirmemeleri ve doğa üzerindeki davranışları”, Ö23 “İnsanların doğaya zarar vermesi” şeklinde açıklamıştır.

Küresel sorunların sonuçlarını ise 6 öğrencinin “Çevre kirliliği”, 5 öğrencinin “Canlıların zarar görmesi”, 5 öğrencinin “Buzulların erimesi”, 4 öğrencinin “İklim değişikliği”, 3 öğrencinin “Hastalıklar”, 2 öğrencinin “Dünyanın sonunun gelmesi”, 2 öğrencinin “Kuraklık”, 2 öğrencinin “Küresel ısınma”, 2 öğrencinin “Ormansızlaşma”, 1 öğrencinin “Asit yağmurları”, 1 öğrencinin “Kasırgalar”, 1 öğrencinin “Kötü ortamda yaşamak zorunda kalma” şeklinde ifade ettiği görülmektedir.

Öğrenciler tarafından en çok tekrar edilen sonuç ise çevre kirliliğidir. Bununla ilgili Ö28 “Tüm dünyanın pislenmesi.” ifadesini, “Çevre kirliliği” ve “Canlıların zarar görmesi” ile ilgili Ö19 “Çevre kirleniyor insanlara zarar veriyor ve bütün canlılara zarar veriyor.” ifadesini kullanmıştır. “Çevre kirliliği ve “Asit yağmurları” ile ilgili Ö14 “Asit yağmurları ve hava kirliliği.” beyanında bulunmuştur. “Buzulların erimesi” ile ilgili Ö2 “Kutuplardaki buzullar eriyor.” sözlerini, Ö18 “Buzulların erimesi” sözlerini dile getirmiştir. “İklim değişikliği” ile ilgili ise Ö25 “Yaşanan iklim değişiklikleri.” açıklamasında, “Kasırgalar” ve “Kuraklık” ile ilgili Ö27 “...Kasırgalar ve kuraklıklar yaşıyor bunların sonucunda.” açıklamasında bulunmuştur.

“Küresel sorunlarla ilgili çözüm önerileriniz nelerdir?” sorusuna verilen cevapların analizinden elde edilen kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Küresel Sorunların Çözüm Önerilerine Yönelik Analizler			
Tema	Kod	Katılımcı Kodu	f
Çözüm önerileri	Bacalara filtre takılması	Ö2, Ö4, Ö5, Ö6, Ö10, Ö12, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö20, Ö22, Ö24, Ö26, Ö27	15
	Çevre kirliliğini önleme	Ö1, Ö7, Ö8, Ö13, Ö20, Ö21, Ö23, Ö28	8
	Yenilenebilir enerji kaynağı kullanılması	Ö3, Ö5, Ö9, Ö16, Ö19, Ö21	6
	Ağaçlandırma	Ö12, Ö20, Ö22, Ö26	4
	İsraf etmeme	Ö3, Ö11, Ö20	3
	Toplu taşıma kullanılması	Ö6, Ö15, Ö25	3
	Deodorant kullanımını azaltma	Ö10, Ö12	2
	Bilinçlendirme	Ö22, Ö26	2
	Bilime önem verme	Ö3	1
	Tasarruf yapma	Ö9	1
	Kimyasalların kullanılmaması	Ö21	1
	Toplam		

Küresel sorunların çözümüne yönelik önerilerin sunulduğu Tablo 3 incelendiğinde “Bacalara filtre takılması” kodunun 15 kez, “Çevre kirliliğini önleme” kodunun 8 kez, “Yenilenebilir enerji kaynağı kullanılması” kodunun 6 kez, “Ağaçlandırma”

kodunun 4 kez, "İsraf etmeme" kodunun 3 kez, "Toplu taşıma kullanılması" kodunun 3 kez, "Deodorant kullanımını azaltma" kodunun 2 kez, "Bilinçlendirme" kodunun 2 kez, "Bilime önem verme" kodunun 1 kez, "Tasarruf yapma" kodunun 1 kez, "Kimyasalların kullanılmaması" kodunun 1 kez tekrar edildiği görülmektedir.

Katılımcılar tarafından küresel sorunların çözümü ile ilgili en çok önerilen ifadenin bacalara filtre takma olduğu fakat öğrencilerin birden fazla öneri sunduğu görülmektedir. Ö3 "Her şeyden önce bilime önem verilmeli, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelme, israf etmeme.", Ö5 "Fabrika bacalarına filtre takılması, fosil yakıt, kömür, petrol tüketimi azaltılmalı, yenilenebilir enerji kullanmalıyız.", Ö10 "Bacalara filtre takmak ve deodorant kullanımını azaltmak.", Ö12 "Deodorant kullanımını azaltmak, bacalara filtre takmak ve bilinçsiz ağaçlandırma yapmamak." ifadeleri bunu destekler niteliktedir. Aynı zamanda Ö20'nin "Fabrika bacalarına filtre takmak, ağaçlandırma çalışması yapmak, çevreyi kirletmemek, israf etmemek" Ö22'nin "Toplumun bilinçlendirilmesi, fabrikalara filtre takılması ve etrafını yeşillendirilmesi", Ö26'nın "Ağaçlandırma ve insanları bilinçlendirme çalışmaları." önerileri de bunu desteklemektedir.

"Günümüzde küresel sorunların çözümüne yönelik çalışmaları yeterli buluyor musunuz, neden?" sorusuna verilen cevapların analizinden elde edilen kodlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Kategori	Kod	Katılımcı Kodu	f	T
Yeterli bulmama	Hâlâ devam etmesi	Ö1, Ö5, Ö6, Ö9, Ö15, Ö16, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö25, Ö28	12	25
	Gerekenlerin yapılmaması	Ö7, Ö11, Ö12, Ö14, Ö18, Ö19, Ö20, Ö26, Ö27	9	
	İnsanların hâlâ bilinçsiz olması	Ö3, Ö8	2	
	Nedensiz	Ö4, Ö13	2	
Yeterli bulma	Nedensiz	Ö2, Ö17	2	2
Anlamsız	Nedensiz	Ö10	1	1
Toplam				28

Küresel sorunların çözümüne yönelik çalışmaların yeterliliği ile ilgili verilerin sunulduğu Tablo 4'te "Yeterli bulmama ve Yeterli bulma" olarak iki kategori oluşturulmuştur. Yeterli bulmama kategorisinde, "Hâlâ devam etmesi" nedeninin 12 kez tekrar edildiği "Gerekenlerin yapılmaması" nedeninin 9 kez, "İnsanların hâlâ bilinçsiz olması" nedeninin 2 kez tekrar edildiği ve 2 öğrencinin neden belirtmediği görülmektedir. Yeterli bulma kategorisinde ise 2 öğrencinin neden belirtmediği 1 öğrencinin soruya anlamsız cevap verdiği görülmektedir.

Yapılan çalışmaların 25 öğrenci tarafından yeterli bulunmadığı, 2 öğrenci tarafından yeterli bulunduğu görülmektedir. Yeterli bulmama nedeni olarak sorunların hâlâ devam etmesi kodunun daha fazla öğrenci tarafından tekrar edildiği açıkça görülmektedir. En çok tekrarlanan kod olan "Hâlâ devam etmesi" ile ilgili Ö1 "Hayır. Çünkü hâlâ sorunlar önlenmiş değil." Ö6 "Hayır yeterli bulmuyorum. Çünkü ormanlarımız hâlâ daha yok oluyor.", Ö24 "Maalesef hayır. Çünkü sorunlar hâlâ son bulmamıştır devam ediyor." açıklamasında bulunmuştur. Daha sonra tekrar eden kod olan "Gerekenlerin yapılmaması" ile ilgili Ö7 "Fazla yeterli bulmuyorum, hatta hiç bulmuyorum bence gereken önem verilmiyor ve bir şey yapılmıyor.", Ö19 "Hayır. Çünkü kimse umursamıyor işin ucundan tutmuyor." ifadesini kullanmıştır.

"Küresel sorunların çözümünde kimlere, ne gibi görevler düşmektedir, neden?" sorusuna verilen cevapların analizinden elde edilen kodlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Kategori	Kod	Katılımcı Kodu	f	T
Herkes	Doğaya zarar vermeme	Ö6, Ö9, Ö15, Ö20, Ö23, Ö26, Ö28	7	15
	Doğal gübre kullanımı	Ö21	1	
	İsraf etmeme	Ö3	1	
	Ağaçlandırma	Ö22	1	
	Örnek vermeyen	Ö1, Ö5, Ö17, Ö24, Ö25	5	
Yetkililer	Bilinçlendirme	Ö7, Ö10, Ö19, Ö21	4	10
	Temizleme	Ö20	1	
	Bilime önem verme	Ö3	1	
	Bacalara filtre takma	Ö20	1	
	Yasa çıkarma	Ö21	1	
	Örnek vermeyen	Ö12, Ö14	2	
Aile	Bilinçlendirme	Ö7, Ö8	2	2
Öğretmenler	Bilinçlendirme	Ö8	1	1
Fabrika sahipleri	Yenilenebilir enerji kaynağı kullanımı	Ö3	1	1
Bilmiyorum	Örnek vermeyen	Ö2, Ö4, Ö11, Ö13, Ö16, Ö18, Ö27	7	7
Toplam				36

Tablo 5 incelendiğinde “Herkes” kategorisinde “Doğaya zarar vermeme” kodunun 7 kez tekrar edildiği, “Doğal gübre kullanımı” kodunun 1 kez, “İsraf etmeme” kodunun 1 kez, “Ağaçlandırma” kodunun 1 kez tekrar edildiği ve 5 öğrencinin örnek vermediği belirlenmiştir. “Yetkililer” kategorisinde “Bilinçlendirme” kodunun 4 kez tekrar edildiği, “Temizleme” kodunun 1 kez, “Bilime önem verme” kodunun 1 kez, “Bacalara filtre takma” kodunun 1 kez, “Yasa çıkarma” kodunun 1 kez tekrar edildiği ve 2 öğrencinin örnek vermediği tespit edilmiştir. Aile kategorisinde “Bilinçlendirme” kodunun 2 kez; öğretmenler kategorisinde “Bilinçlendirme” kodunun 1 kez tekrar edildiği ortaya çıkmıştır. Fabrika sahipleri kategorisinde “Yenilenebilir enerji kaynağı kullanımı” kodunun 1 kez tekrar edildiği ve bunların yanında 7 öğrencinin bilmiyorum cevabını verdiği görülmektedir.

Buradan da anlaşılacağı üzere öğrenciler tarafından en fazla tekrar edilen kodun doğaya zarar vermeme olduğu; onun devamında farklı kategorilerde bilinçlendirme kodunun da diğer kodlara göre daha fazla verildiği görülmektedir. Tüm insanların doğaya zarar vermemesi ile ilgili Ö15 önerisini “*En çok insanlara görev düşmektedir. Çünkü onlardan başkası doğaya zarar vermiyor. Bu nedenle insanlar doğaya zarar vermemelidir.*” sözleri ile Ö23 ise “*Herkes doğayı kirletmeme görevi düşmektedir. Çünkü doğa yok olmamalıdır.*” sözleri ile dile getirmiştir. Yetkililerin ve ailelerin bilinçlendirmesi ile ilgili ise Ö7 “*En başta ailelere sonra da yetkililere görev düşmektedir. Çünkü kurumlar tarafından büyükler bilinçlendirilirse büyükler de çocuklarını bilinçlendirir ve ayrıca onlara örnek olur. Böyle düzelir.*” önerisini dile getirmiştir. Herkesin israf etmemesi, fabrika sahiplerinin yenilenebilir enerji kaynağı kullanmasını ve yetkililerin bilime önem vermesini Ö3 “*Herkes her şeyden israf etmemelidir. Fabrikatörler yenilenebilir enerji kullanmalıdır ve devlet adamları her şeyden önce bilime önem vermelidir. Bunlar yapıldığı zaman her şey çözüme kavuşur.*” sözleriyle ifade etmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Öğrencilerin küresel sorunlara dair görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırma sonuçlarından ilki, küresel sorun denildiğinde öğrencilerin aklına en fazla küresel ısınma sorununun, devamında çevre kirliliği, iklim değişikliği ve hastalıklar sorunlarının gelmiş olmasıdır. Bu sonucun ortaya çıkmasında sosyal bilgiler öğretim programında küresel ısınma, iklim değişikliği ve çevre kirliliği sorununa dair kazanımların olması, sosyal medyada bu sorunlara sıkça yer verilmesi etkili olabilir. Bu sorunlarla birlikte hastalıklar yanıtının da öğrenciler tarafından diğer sorunlara göre fazla yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Uygulama sürecinde Covid-19 Pandemisi’nin tüm dünyayı etkisi altına almaya başlaması bu bulgunun ortaya çıkmasında belirleyici unsur olabilir. Zira araştırmanın uygulama aşaması pandemi nedeniyle okulların tatil edilmesi sürecinin başladığı haftaya denk gelmiştir. Ayrıca bu süreçte reklamlar, haberler, sosyal medya gibi platformların gündemini Covid-19 Pandemisi oluşturmaktaydı. Benzer şekilde [Özdemir-Özden ve Özden \(2015\)](#), araştırmalarının neticesinde öğrencilerin, dünya üzerindeki önemli çevre sorunlarının farkında oldukları ve “küresel ısınma, su kıtlığı, iklim değişikliği, asit yağmurları, nükleer kirlilik, buzulların erimesi, sera etkisi, hava kirliliği, su kirliliği, gürültü kirliliği, görüntü kirliliği (renk kirliliği, uydu alıcılar), toprak kirliliği, çöp/atık sorunu, yeşil alanlara zarar verilmesi (ağaç kesimi, orman yangınları, ağaç olmaması), çarpık kentleşme ve zehirli atıklar” gibi sorunlar üzerinde durdukları sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmanın çevre kirliliğine odaklanan sonucuna yakın olarak [Çayır’ın \(2016\)](#) yaptığı çalışma sonucunda öğrencilere göre katı atıklar önem derecesine göre ilk sıradadır. Buna ek olarak [Negev ve arkadaşlarının \(2009\)](#) çalışmasında da öğrencilerin en fazla katı atık, açık alan ve hava kirliliği üzerinde durması araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. [Palaz \(2017\)](#), yaptığı çalışmada öğrencilerin akıllarına en çok çevre kirliliği daha sonra küresel ısınma ve savaş sorununun geldiği sonucuna ulaşması araştırmanın sonucuyla paralellik göstermektedir. Bunlarla birlikte öğrencilerin ifade ettiği diğer bir sorun ise ozon tabakasının seyrelmesidir. Fakat öğrenciler bunu ozon tabakasının delinmesi olarak ifade etmişlerdir. Bu da öğrencilerin bu konudaki kavram yanılgılarının olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Benzer şekilde [Özel’in \(2019\)](#) yaptığı çalışmada ulaştığı sonuçlardan biri öğrencilerin küresel ısınma ve ozon tabakasının tahribatı konularını birbirine karıştırmalarıdır. [Kuhlemeier, Berg ve Lagerweij \(1999\)](#) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin çevre sorunları hakkında tutumlarının olumlu fakat bilgilerinin yetersiz olduğu sonucu ile [Kılınç, Stanisstreet ve Boyes \(2008\)](#) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin küresel ısınma kavramıyla ilgili yanılgılara sahip olduğu sonucu bu araştırmanın sonucuyla paralellik göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen diğer sonuç öğrencilerin küresel sorunların nedenlerini zararlı gazlar, çevre kirliliği, insan, doğaya zarar verme, nüfus artışı, sanayileşme şeklinde; sonuçlarını ise çevre kirliliği, canlıların zarar görmesi, buzulların erimesi, iklim değişikliği, hastalıklar, kuraklık, ormansızlaşma şeklinde açıklamalarıdır. Verilen cevaplar incelendiğinde öğrencilerin insan davranışları üzerinde yoğunlaştıkları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin küresel sorunların sebepleri arasında insan davranışları üzerinde yoğunlaşma nedeni, bu konuyla ilişkili kazanımları edinirken insan davranışlarının vurgulanmasından kaynaklanıyor olabilir. Sonuçlarında ise öğrenciler tarafından hastalıklar cevabının verilmesi yine ilk soruda belirtildiği gibi araştırmanın uygulama sürecinde Covid-19 Pandemisi’nin başlamasından kaynaklanabilir. Yapılan çalışmalar araştırmanın bu sonucunu destekler niteliktedir. [Negev, Garb, Biller, Sagy ve Tal \(2009\)](#) tarafından yapılan

çalışmaya göre sorunların en önemli nedeni toplumdur. [Yalçınkaya \(2013\)](#), 8. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada öğrencilere göre çevre sorunlarının kaynağı insanların bilinçsizliği, duyarsızlığı ve saygısız olması gibi nedenlerle insandır. Benzer şekilde [Seçgin, Yalvaç ve Çetin \(2010\)](#), çalışmalarında öğrencilerin çevre kavramı ile insanı ilişkilendirdiği, insanların bilinçsizliği ve duyarsızlığını vurguladıkları sonucuna ulaşmıştır. [Akkurt-Çağlar'ın \(2017\)](#) yürüttüğü çalışmada çocuklara göre çevre sorunlarına neden olan en önemli faktör çöp atmak, en önemli tedbir ise çöp atmamaktır. [Özel \(2019\)](#) yaptığı çalışmada, öğrencilerin çevre sorunlarının temel nedenini insan faaliyetlerine dayandırdığı, sonuçlarında ise canlıların zarar görmesi, kirlilik, hastalık gibi unsurlara ve çevreyi korumaya vurgu yaptığı sonucuna ulaşmıştır. [Yazıcı ve Utkugün \(2019\)](#) ise insanların duyarsızlığının ve bilinçsizliğinin, öğrenciler tarafından çevre sorunlarına etki eden temel faktörler arasında görüldüğü sonucuna ulaşmışlardır.

Araştırmada öğrencilerin, küresel sorunların çözümüne yönelik çalışmaları; hâlâ devam etmesi, gerekenlerin yapılmaması ve insanların hâlâ bilinçsiz olması nedenleriyle yeterli bulmadıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrenciler sorunların çözümü için bacalara filtre takılması, çevre kirliliğini önleme, yenilenebilir enerji kaynağı kullanılması, ağaçlandırma, israf etmeme ve toplu taşıma kullanma gibi önerilerde bulunmuştur. Genel olarak bilinçsizlik olarak ifade edilebilecek sorun alanlarının, öğrencilerin küresel sorunların tetikleyicisi olarak bencilce hareket etmeye göndermede bulduklarını göstermektedir. Bu bulguya paralel olarak [Yalçınkaya \(2013\)](#) yaptığı çalışmada öğrencilerin bacalara filtre takılması, yenilenebilir enerji kullanılması, ağaç dikme-ağaç kesmeme gibi önerilerde bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bunların yanı sıra öğrencilerin küresel sorunların çözümünde herkese (tüm insanlara) doğaya zarar vermeme, doğal gübre kullanma, israf etmeme, ağaçlandırma gibi görevlerin düştüğünü, yetkililere ise bilinçlendirme, yasa çıkarma, bilime önem verme görevinin düştüğünü belirttikleri belirlenmiştir. [Palaz'ın \(2017\)](#), çalışmasında da öğrenciler tarafından, küresel sorunlara ilişkin insanların bilinçlendirilmesine dikkat çekilmiş ve küresel sorunlar kapsamında seminer, konferans, sempozyum ve panel gibi etkinliklerin düzenlenmesinin, çevre sorumluluğunu artırmaya yönelik projelerin önemine işaret edilmiştir. Buna karşılık [Negev ve arkadaşlarının \(2009\)](#) yaptıkları çalışmada öğrenciler küresel sorunların çözümü için en fazla devlete görev yüklemiş ve bireysel çözümlere yönelik sınırlı cevaplar vermiştir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara dayanarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

- Küresel sorunlarla ilgili öğrenciler sadece birkaç sorun üzerinde durduğundan küresel sorunlara yönelik eğitim verilirken farklı türden sorunlara da vurgu yapılmalıdır. Küresel sorunlarla ilgili öğrencilerin daha fazla bilinçlendirilmesi adına seminerler, konferanslar ve panel gibi faaliyetler düzenlenmelidir.
- Küresel sorunların nedenleri ve sonuçlarıyla ilgili belirli boyutlara vurgu yapıldığından eğitim verilirken öğrencilerin bu konudaki ufuklarının gelişmesine yönelik örnekler verilmelidir. Öğrencilerin etrafında olup biten olayların varsa sorunlarla ilişkisinin ilişkilendirilmesi sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin ele alınan küresel sorunların çözümüne dair kimlere ne görev düştüğü ile ilgili sınırlı açıklamada bulduklarından küresel sorunlara yönelik kazanımlar kazandırılırken sorunlar, ilgili kurum ve kuruluşlarla ilişkilendirilmeli; sorunların olmaması ve çözümü için yapılan faaliyetlere vurgu yapılmalıdır. İlgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilip yapılan veya yapılacak olan faaliyetleriyle ilgili öğrencilerin bilinçlendirilmesi sağlanabilir.
- Bu araştırmanın çalışma grubunu 8. sınıf öğrencileri oluşturduğundan farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerin, öğretmen adaylarının, öğretmenlerin, akademisyenlerin, okul idarecilerinin, velilerin bu sorunlara yönelik bakış açılarının belirlenmesine hatta bunların karşılaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Bu çalışmada küresel sorunlara yönelik genel bakış açısı belirlenmeye çalışılmıştır. Sosyal bilgiler öğretim programında ele alınan sorunlarla ilgili özel çalışmalar yürütülebilir.

EXTENDED ABSTRACT

GLOBAL PROBLEMS THROUGH THE EYES of 8th GRADE STUDENTS

INTRODUCTION

The second half of the 20th century is a period in which the development and change experienced in many areas in the world gains momentum with the effect of globalization. Another situation created by the globalization process, which has a great impact on the lives of societies and individuals, is global problems. Globalization, which increases the communication and interaction between countries, causes the problems experienced by countries within themselves or between each other to surround the whole world (Yazıcı, 2013).

There are different classifications in the literature on global problems. Özey (2017) classifies these problems as natural problems, human problems, and economic problems. It is obvious that human beings are involved in the occurrence and spread of the problems referred to as global problems and affecting all living and non-living life. For this reason, people also have a big share in the solution point and everyone should fulfill their duties and take responsibility. In order to we and the future generations live in a healthier environment, it is of great importance to raise individuals who are sensitive and responsible for current and future problems. (Kaya, 2014). Gaining positive behavior for the solution of the problems occurring in the world can also be achieved with the education process in this direction. As a matter of fact, issues related to global problems that are a part of the lives of young people should be made a part of curriculum (Angell and Avery, 1992).

With the effect of globalization, since the first quarter of the 20th century, it has been included in the education systems of many countries, especially developed countries, with names such as global perspective world studies, global education, international education and global citizenship education (Çolak, Kabapınar and Öztürk, 2019). Social studies or equivalent courses are at the top of the list of courses in which education for global problems in national curricula with different titles at different levels of education in developed countries is most relevant. For this reason, global problems are included in the social studies curriculum and this course has a sensitive role to inform and raise awareness about global problems. In the social studies curriculum (MoNE, 2005a) that started to be implemented in Turkey in 2005, the problems caused by globalization and globalization have been included in detail. Because in this program, while the "global connections" learning area in 4th, 5th, 6th and 7th grades directly served this purpose, there were also gains related to the problems in other learning areas. The same situation is also present in the Social Studies Curriculum (MoNE, 2018) put into practice in 2018; the importance of raising effective and responsible Turkish citizens who are aware of the events happening in the world and who can produce solutions to the problems they encounter is mentioned. Within the scope of the goal of raising effective citizens, which is one of the most vital goals of the social studies course, it is extremely important to raise individuals who are conscious, sensitive, responsible for global problems and who will actively participate in the solution process of global problems. For this reason, social studies course plays a key role in informing students about the problems facing our world, in internalizing the problems and in raising individuals who will actively participate in solving problems.

Studies on various global problems abroad can be divided into studies conducted with students at different educational levels (Angell and Avery, 1992; Bogner and Wiseman, 2004; Kılınc, Stanistreet and Boyes, 2008; Kuhlemeier, Berg and Lagerweij, 1999; Negev, Garb, Biller, Sagy and Tal, 2009; Praneetham and Thathong, 2016), with teachers (Dalelo, 2009), with pre-service teachers (Boyes, Chambers and Stanistreet, 1995; Hashizaki and Kawaguchi, 2012), with teachers and students (Rosidin and Suyatna, 2017), and with teachers, students and administrators (Decker, 1995). It has been noticed that studies conducted in the field of education in Turkey use the concepts of "global problems" or "today's world problems", although they have the same content. As a matter of fact, the title of global problems has been preferred in some studies (Durmuş, 2020; Kan, 2009a; Kan, 2020; Kitapçı, 2017; Palaz 2017; Palaz and Akbaba,

2018; Yiğit, 2019), and the title of today's world problems in some studies (Akdağ and Yıldız, 2020; Avcı and Gümüş, 2017; Kılıçoğlu, Karakuş and Öztürk, 2012; Mercan and Sarı, 2019; Özmen, 2015; Şeyihoğlu, Sever and Özmen, 2018; Turan, 2009; Yazıcı, 2013). In the literature on global problems and today's world problems, the intensity of studies focusing on attitude and perception and conducted with pre-service teachers is remarkable. Studies conducted with pre-service teachers, of course, make important contributions to the literature. On the other hand, it is essential for the studies related to students to have enough coverage in the literature due to the presence of global problems in the content of the courses such as social studies and science, in order to reveal the perception towards global problems at different levels more clearly. Present study differs in that it is conducted in another region and with another working group and sheds light on the state of education regarding global problems in schools from the eyes of eighth grade students. This study is important in terms of showing how the subject looks from the eyes of individuals who are adults of the future and channeling the perspective of students in a more accurate direction. In addition, the preference of the case study method in the research and the use of open-ended questionnaires as a data collection tool allow students to understand their perspectives on global problems in more detail. The study can also give an idea, albeit superficially, about the extent to which 8th grade students who take social studies courses have attained global problems. In addition, with present study, it is expected that the issue of global problems will come to the agenda more in Ministry of National Education (MoNE), and it will shed light on the future program development studies and academic studies where the subject can be addressed in different dimensions.

In addition, it is extremely important to have an idea about the consciousness and behaviors developed by students towards global problems. Determining the perspectives on these problems will guide the arrangements to be made in the future and will contribute to the shaping of the educational environments and the education process. The fact that global problems are still effective on the world, that the measures of individuals, groups and states are insufficient for these problems, and that responsibility and sensitivity are not widespread both in Turkey and in the world show the necessity in this matter. From this point of view, the aim of the study is to reveal how global problems are seen through the eyes of 8th grade students.

METHOD

In present study, the case study method was used that included in the qualitative research methodology. The purpose of interpreting and revealing the opinions of 8th grade students on global problems in detail was effective in the preference of this method.

The study group consisted of 13 females and 15 males (total 28 students), studying in the 8th grade of a secondary school affiliated to the Ministry of National Education in Ortahisar, the central district of Trabzon. The reason for the study to be carried out with 8th graders is that these students encountered gains related to global problems in social studies course in 4th, 5th, 6th and 7th grades. Within the framework of these purposes, criterion sampling was used in the study, as one of the purposeful sampling methods. In order to carry out the study, the criterion that students have encountered with gains related to global problems was taken into account. The reason why the study was conducted in a secondary school in the central district is that the contribution of the socio-economic level and student profile of this school to both the achievement of the study's purpose and the data collection process was considered.

In order to collect data in the study, an 8-item form consisting of open-ended questions was created with the thought that students could answer more easily. This question type, also called unstructured questions, was preferred because "it allows the participant to be free, to get answers that the researcher could not predict, and to collect more detailed and comprehensive information on the subject" (Büyükoztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz and Demirel, 2010: 129). Content analysis technique was used to analyze the data obtained from the applied open-ended question form.

FINDINGS

In this section, interpretations were made on the answers given by the students to the six questions like "What problems come to mind when you mention the global problem?", "What are the causes of global problems?", "What are the consequences of global problems?", "What are your solutions to global problems?", "Do you find the studies aimed at sufficient, why? ", "Who and what kind of responsibilities fall upon solving these problems, why? ".

It has been determined that students understand global problems as global warming, environmental pollution and climate change. In parallel with their answers, it was seen that they attribute the causes of global problems to harmful gases, environmental pollution and human activities, and that experiencing global problems primarily lead to consequences such as environmental pollution, damage to living things, melting of glaciers. Today, studies on solving global problems have been found inadequate by almost all of the students due to reasons such as studies are still

continuing and necessities are not done. It was stated by the students that the responsibility for the elimination of the problems firstly belonged to “all people” by not harming the nature, and then to the “authorities” by raising people’s awareness. It was determined that the students’ views on the solution proposals of global problems mainly focused on efforts such as installing filters in chimneys, preventing environmental pollution and using renewable energy sources.

CONCLUSION AND DISCUSSION

According to the results of the study, it was found that when the global problem is mentioned, the problems of global warming, followed by environmental pollution, climate change and diseases, mostly come to the student’s mind. In Özdemir-Özden and Özden’s (2015) study, it was concluded that students were aware of the important environmental problems in the world and that they focused on “global warming, water shortage, climate change, acid rains, melting of glaciers, greenhouse effect and pollution”. According to the results of the study conducted by Çayır (2016), close to the result of the study focusing on environmental pollution, solid wastes are in the first place according to the degree of importance according to the students. In addition, in Negev, Garb, Biller, Sagy, and Tal’s (2009) study, students’ emphasis mostly on solid waste, open space and air pollution supports the result of the research.

According to the other result of the study, the students explained the causes of global problems as harmful gases, environmental pollution, human, damaging the nature, population growth, industrialization; and the results as environmental pollution, harm to living things, melting of glaciers, climate change, diseases, drought, deforestation. When the answers given are examined, it is understood that the students focus on human behavior. According to the study conducted by Negev et al. (2009), the most important cause of the problems is society. In many studies on environmental problems (Özel, 2019; Seçgin, Yalvaç and Çetin 2010; Yalçinkaya, 2013; Yazıcı and Utkugün, 2019), it was determined that people’s unconsciousness and insensitivity were emphasized by the participants.

In the study, it was determined that the students did not find it sufficient because they still continue to work on solving global problems, the necessary things are not done and people are still unconscious. In addition, the students made suggestions such as installing filters in chimneys, preventing environmental pollution, using renewable energy sources, deforestation, not wasting and using public transportation to solve the problems. Parallel to this finding, Yalçinkaya (2013) concluded in his study that students made suggestions such as installing filters on chimneys, using renewable energy, planting trees and not cutting trees.

In addition to these, it was determined that the students stated that the responsibilities such as not harming the nature, using natural fertilizers, not wasting, and deforestation fell upon everyone (all people) in the solution of global problems, while the authorities had the responsibility to raise awareness, enact laws and give importance to science. In Palaz’s (2017) study, attention was drawn to raising awareness of people about global problems by students, and the importance of organizing events such as seminars, conferences, symposiums and panels within the scope of global problems and projects aimed at increasing environmental responsibility were pointed out.

Kaynakça / References

- Akdağ, S. & Yıldız, E. (2020). İşbirliğine dayalı öğrenme amaçlı yazma aktivitelerinin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 119-133.
- Akkurt Çağlar, A. (2017). 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına yönelik algıları. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 310-320.
- Angell, A. V. & Avery, P. G. (1992). Examining global issues in the elementary classroom. *Social Studies*, 83(3), 113-117.
- Avcı, G. & Gümüş, N. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumlarının incelenmesi (Examining candidate social studies teachers’ attitudes towards contemporary world issues). O. N. Akfırat, D. F. Staub & G. Yavaş (Ed.), *Current debates in education*, içinde (s. 485-507). (V. 5). 11 Nisan 2020 tarihinde <http://ijopec.co.uk/wp-content/uploads/2018/01/V5.pdf>. adresinden edinilmiştir.
- Bogner, F. X. & Wiseman, M. (2004). Outdoor ecology education and pupils environmental perception in preservation and utilization. *Science Education International*, 15(1), 27-48.
- Boyes, E., Chambers, W. & Stanisstreet, M. (1995). Trainee primary teachers’ ideas about the ozon layer. *Environmental Educational Research*, 1(12), 133-145.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (24. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

- Çayır, Ş. (2016). *Üstün yetenekli öğrencilerle akranlarının çevreye yönelik tutumlarının ve çevre sorunlarına çözüm önerilerinin karşılaştırmalı incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş* (6. baskı). Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çolak, K., Kabapınar, Y. & Öztürk, C. (2019). Sosyal bilgiler derslerini veren öğretmenlerin küresel vatandaşlığa ve küresel vatandaşlık eğitimine bakışları. *Eğitim ve Bilim*, 44(197). doi:http://dx.doi.org/10.15390/EB.2019.7721.
- Dalelo, A. (2009). Efforts to empower teachers to Ethiopia to address local environmental problems: achievements and limitations. *International Research in Geographical and Environmental Education*, 18(3), 221-226.
- Decker, D. K. (1995). *Increasing student awareness of global and future issues through a secondary level mini-course*. (Unpublished Doctoral dissertation, University of Nova Southeastern).
- Durmuş, S. (2020). *8. Sınıf öğrencilerinin küresel sorunlara dair sorumluluk ve duyarlılıklarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Göl, E. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel vatandaşlık tutum düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Görmez, K. (2010). *Çevre Sorunları* (2. baskı.). Ankara: Nobel.
- Hashizaki, Y. & Kawaguchi, H. (2012). Japanese student teachers' perceptions about teaching global issues. In P. Cunningham & N. Fretwell (Eds.), *Creating communities: local, national and global*. (pp. 58-71). London: CiCe.
- Kan, Ç. (2009a). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sorunlarla ilgili tutumları ve ders programlarına yönelik önerileri*. (Yayınlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Kan, Ç. (2009b). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 25-30.
- Kan, Ç. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sorunlarla ilgili tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 77-90.
- Kaya, M. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin algıları: metafor analizi örneği. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 917-931.
- Kayan, A. (2018). Çevre sorunlarına eğitimle farkındalık oluşturma (creating awareness with environmental problems). *Journal of Awareness*, 3, 481-496.
- Kılıçoğlu, G., Karakuş, U. & Öztürk, T. (2012). Günümüz dünya sorunlarına yönelik tutum ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies- International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(4), 2209-2224.
- Kılınç, A., Stanisstreet, M. & Boyes, A. (2008). Turkish students' ideas about global warming. *International Journal of Environmental & Science Education*, 3(2), 89-98.
- Kitapçı, İ. (2017). Günümüzün önemli küresel sorunları üzerine bir değerlendirme. *Pesa International Journal Of Social Studies*, 3(4), 241-258.
- Kuhlemeier, H., Bergh, H., V., D. & Lagerweij, N. (1999). Environmental knowledge, attitudes and behavior in Dutch secondary education. *The Journal of Environmental Education*, 30(2), 4-14.
- Mercan Işık, S. & Sarı, İ. (2019). Günümüz dünya sorunları dersini alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu derse ve günümüz dünya sorunlarına bakışı. *Tarih Okulu Dergisi*, 12, 171-197.
- Meydan, A., Doğu, S. & Dinç, M. (2009). Öğretmen adaylarının çevre sorunları konusundaki farkındalık ve duyarlılıkları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 153-168.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], (2005a). *Sosyal bilgiler 4-5. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], (2005b). *Sosyal Bilgiler 6-7. Sınıf Öğretim Programı*. Ankara: MEB yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı*. Ankara: MEB yayınları.
- Mundy, K. & Manion, C. (2008). Global education in Canadian elementary schools: an exploratory study. *Canadian Journal Of Education*, 31(4) 941-974.
- Negev, M., Garb, Y., Biller, R., Sagy, G. & Tal, A. (2009). Environmental problems, causes, and solutions: an open question. *The Journal of Environmental Education*, 41(2), 101-115.
- Numanoğlu, G. (1999). Bilgi toplumu-eğitim-yeni kimlikler-1 bilgi toplumu ve eğitime yansımalar. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 32(1), 331-339.
- Orhan, H. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin çevre sorunları algılarının karikatür yoluyla belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Özdemir Özden, D. & Özden, M. (2015). Çevre sorunlarına ilişkin öğrenci çizimlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1),1-20.

- Özel, E. (2019). *Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin algıları*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Özey, R. (2001). *Günümüz Dünya Sorunları*. İstanbul: Aktif Yayıncılık.
- Özey, R. (2017). *Günümüz Dünya Sorunları*. İstanbul: Aktif Yayıncılık.
- Özmen, F. (2015). *Öğretmen adaylarının zihin haritalarında günümüz dünya sorunları*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Palaz, T. & Akbaba, B. (2018). Ortaokul öğrencilerinin görüşlerine göre sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunlar ve öğretimi. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(27), 1213-1246.
- Palaz, T. (2017). *Sosyal bilgiler eğitiminde küresel sorunlar ve öğretimi*. (Yayımlanmamış Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Praneetham, C. & Thathong, K. (2016). Development of digital instruction for environment for global warming alleviation. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 15(2), 20-24.
- Rosidin, U. & Suyatna, A. (2017). Teachers and students knowledge about global warming: a study in smoke disaster area of Indonesia. *International Journal Of Environmental & Science Education*, 2(4), 777-785.
- Sayhan, H. & Çamurcu, H. (Ed.). (2013). *Günümüz Dünya Sorunları*. İstanbul: Lisans.
- Seçgin, F., Yalvaç, G. & Çetin, T. (2010). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin karikatürler aracılığıyla çevre sorunlarına ilişkin algıları. *International conference on new trends in education and their implications* içinde (s. 391-398). Antalya, Turkey.
- Şeyihoğlu, A., Sever, R. & Özmen, F. (2018). Sosyal bilgiler ve coğrafya öğretmen adaylarının zihin haritalarında günümüz dünya sorunları. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 17, 1-15.
- Tavşanlı, E. & Aslan, A. E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Turan, İ. (2009). Günümüz dünya sorunları karşısında coğrafya eğitimi. *Milli Eğitim*, 184, 176-191.
- Uyanık, B. (2012). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin küresel çevre sorunlarına yönelik metaforları*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Uyar, S. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin çevre algısının belirlenmesinde afiş kullanımı*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Yalçınkaya, E. (2013). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerine göre çevre sorunları: nitel bir çalışma. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 416-439.
- Yazıcı, Ö. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin günümüz dünya sorunlarına yönelik tutumları. *Turkish Studies-International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 807-823.
- Yazıcı, S. & Utkugün, C. (2019). Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin çevre sorunlarına ilişkin görüşleri. *International Journal of Science and Education*, 2(2), 50-59.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (10. baskı). Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, O. (2016). *Sosyal bilgiler ve fen bilgisi eğitimi lisans programlarının çevre eğitimi açısından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Yiğit, K. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel sorunlara ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.